

**ZEBO MIROZ SHE'RIYATIDAGI O'XSHATISH VA JONLANTIRISH
ISTIQBOLLARI****Niyozova Hulkar Jumaqul qizi**

Annotatsiya. Zebo Miroz zamonaviy o'zbek she'riyatining yorqin vakillaridan biri hisoblanadi. Uning ijodi o'zining chuqur lirikasi, obrazlilik va til boyligi bilan ajralib turadi. Ushbu maqolada Zebo Miroz she'riyatidagi o'xshatish va jonlantirish vositalarining badiiy imkoniyatlari, ularning she'riy tilga qo'shgan hissasi hamda zamonaviy adabiyot kontekstidagi ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: o'xshatish san'ati, jonlantirish san'ati, yuqori darajadagi obrazlilik, jonlantirish vositalari, she'rlarning musiqiyligi, his-tuyg'ularning ifodasi

Kirish. Zebo Miroz she'riyatini o'rganishda uning obrazlilikka moyilligi, tilning ifodali imkoniyatlaridan ustalik bilan foydalanishi diqqatni tortadi. Uning she'rlari o'quvchida chuqur his-tuyg'ularni uyg'otadi, hayotning turli qirralarini yorqin va ta'sirchan tasvirlaydi. Bu ta'sirchanlikning asosiy omillaridan biri - shoira tomonidan o'xshatish va jonlantirish vositalarining mohirlik bilan qo'llanilishi. Ushbu vositalar she'rlarga hayot bag'ishlaydi, ularni yanada jozibador va tushunarli qiladi. O'zbek she'riyatining yorqin namoyandalaridan biri bo'lmish Zebo Miroz ijodi o'ziga xosligi, obrazli ifoda vositalari va zamonaviy o'zbek adabiyoti rivojidadagi alohida o'rni bilan ajralib turadi. Uning she'riyatida o'xshatish va jonlantirish usullari o'zining beqiyos badiiy kuchi bilan alohida e'tiborga sazovor

O'xshatish san'ati:

Zebo Miroz she'riyatida o'xshatish san'ati keng qo'llaniladi. Uning o'xshatishlari oddiy, kundalik hayotdagi narsalardan tortib, murakkab falsafiy tushunchalarga qadar turli mavzularni qamrab oladi. Shoira o'xshatishlar yordamida murakkab tuyg'ularni sodda va tushunarli qilib ifodalaydi, o'quvchiga yangicha qarashlarni ochadi.

Masalan, sevgi tuyg'usini tasvirlashda u ko'pincha tabiat hodisalari – quyosh, oy, yulduzlar, bahorgi gullar – ga o'xshatadi. Bu o'xshatishlar sevgining go'zalligi va qudratini, uning sirli va murakkab tabiatini ifodalaydi. Uning o'xshatishlari faqatgina tasvirlash vazifasini o'tamaydi, balki chuqur falsafiy ma'nolarni ham o'z ichiga oladi. Masalan, inson hayotining o'tishini oqayotgan daryo, yoki qum sochilib ketayotgan tepalikka o'xshatish orqali shoira hayotning qisqa va o'tuvchi ekanligini ta'kidlaydi [1].

O'xshatish – bu obrazli ifoda vositasi bo'lib, unda biror narsa yoki hodisa boshqa bir narsa bilan qiyoslanadi. Bu usul she'riyatda tasvirning jonlanishi, anglash va his qilishning kuchayishiga xizmat qiladi. Zebo Miroz she'riyatida o'xshatishlar samimiy va nozik bir ohangda berilib, o'quvchini ichki dunyo bilan muloqot qilishga chorlaydi.

Zebo Miroz she'riyatida metafora, allegoriya, sinestesiya kabi o'xshatish vositalari bir-biriga uyg'un holda qo'llaniladi. Uning o'xshatishlari nodir va yangi bo'lib, o'quvchining

tasavvurida yorqin va unutilmas obrazlarni yaratadi. U kundalik hayotdagi narsalarning noodatiy tomonlarini ko'rsatib, ularga yangi ma'no beradi.

Jonlantirish san'ati:

Zebo Miroz she'riyatida jonlantirish san'ati o'xshatish san'ati bilan chambarchas bog'liq holda qo'llaniladi. U tabiat hodisalari, narsalar va hattoki tuyg'ularni ham jonli shaxslarga o'xshatib tasvirlaydi. Masalan, shamol "kuladi", daraxtlar "raqsga tushadi", yulduzlar "suhbatlashadi", qalb esa "yig'laydi". Bu jonlantirish vositalari she'rlarga hayotiylik va dinamiklik bag'ishlaydi, ularni yanada jonli va ta'sirchan qiladi.

Shoira jonlantirish orqali abstrakt tushunchalarni ham obrazli qilib ifodalaydi. Vaqt, xotira, sevgi, yolg'izlik kabi tushunchalar uning she'rlarida jonli obrazlarga aylanadi. Bu jonlantirish vositalari orqali o'quvchi she'rning ma'nosiga chuqurroq kirib boradi, uning falsafiy ma'nosini anglaydi. Jonlantirish she'rlarga metafora va boshqa badiiy vositalar bilan uyg'un holda qo'llaniladi, bu esa she'rning ta'sirchanligini oshiradi.

Misol tariqasida quyidagi satrlarni ko'rib chiqamiz:

Yuragim guldir, ammo tikanlari ko'p, Har tikan og'ridi, har gul – orzuyim.

Bu misralarda yurak gulga qiyoslanadi. Gulning tikanlari inson dardlarini, gul esa orzularni ifodalaydi. Mazkur o'xshatish orqali muallif insonning ichki ziddiyatlarini, orzu va azobning birligi haqida tasavvur hosil qiladi.

O'xshatish Zebo Miroz she'riyatida faqatgina tashqi tasvirni emas, balki insonning ichki dunyosini ochib berishda ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, tabiat obrazlari orqali inson qalbining turli holatlari tasvirlanadi. Ushbu uslub Zebo Mirozni boshqa zamondosh shoirlardan ajratib turadi [2].

O'xshatish va jonlantirishning badiiy ta'siri:

Zebo Miroz she'riyatidagi o'xshatish va jonlantirish vositalari bir qator muhim badiiy ta'sirlarga ega:

Yuqori darajadagi obrazlilik: Ushbu vositalar yordamida shoira she'rlarida yorqin va unutilmas obrazlar yaratadi.

His-tuyg'ularning ifodasi: O'xshatish va jonlantirish she'rlarga emotsionallik bag'ishlaydi, o'quvchini she'r qahramonining his-tuyg'ulariga sherik qiladi.

Falsafiy chuqurlik: Shoira o'zining o'xshatishlari orqali chuqur falsafiy ma'nolarni ifodalaydi, o'quvchini hayot haqidagi mulohazalari bilan o'ylantiradi.

She'riy tilning boyligi: Ushbu vositalar she'riy tilning boyligini, ifodali imkoniyatlarini kengaytiradi.

She'rlarning musiqiyliigi: O'xshatish va jonlantirish she'rlarga musiqiylik bag'ishlaydi, ularni yanada yoqimli va esda qolarli qiladi.

Jonlantirish (personifikatsiya) – bu jonli mavjudotlarning xususiyatlarini jonli bo'lmagan narsalar yoki tushunchalarga o'tkazishdir. Ushbu badiiy usul orqali shoir tabiat, jamiyat yoki boshqa abstrakt tushunchalarni inson qalbiga yaqinlashtiradi, ularni yanada ta'sirchan qiladi.

Zebo Miroz she'riyatida jonlantirish san'ati keng qo'llanilib, u o'quvchining hissiy dunyosini boyitadi. Misol uchun:

Shamol yig'ladi, to'liqlar pichirladi, Tun jim turib, menga dard so'zladi.

Bu satrlarda shamol va to'liqlar insondek harakat qiladi, tun esa dardni so'zlaydigan obraz sifatida gavdalanadi. Mazkur jonlantirish orqali shoir inson va tabiatning mushtarakligini, ularning bir butunligi haqidagi falsafiy qarashlarini o'quvchiga yetkazadi [3].

Tabiat va inson o'rtasidagi uyg'unlik

Zebo Miroz she'riyatida o'xshatish va jonlantirish usullari tabiat va inson o'rtasidagi uyg'unlikni tasvirlashda juda muhim ahamiyatga ega. Shoir tabiatni inson his-tuyg'ularining bir qismi sifatida tasvirlaydi. Misol uchun:

Daraxtlar kuylar, barglar yig'lar, Qushlar dilimga qo'shiq sochar.

Bu satrlarda daraxt va qushlar insonning hissiy kechinmalari bilan uyg'unlashib ketadi. Tabiatni jonlantirish orqali shoir inson va tabiatning o'zaro bog'liqligini ko'rsatadi. Bu qarash zamonaviy ekologik muammolar va insonning tabiatga nisbatan javobgarligini ham eslatadi.

Zamonaviy adabiyot kontekstidagi ahamiyati:

Zebo Miroz she'riyatidagi o'xshatish va jonlantirish san'atining zamonaviy adabiyot kontekstidagi ahamiyati juda katta. Uning ijodi o'zbek she'riyatida obrazlilik va emotsionallikni yuksaltirishga, she'riy tilning imkoniyatlarini kengaytirishga hissa qo'shmoqda. Uning she'rlari yangi avlod shoirlari uchun ibratli namuna bo'lib xizmat qiladi.

O'xshatish va jonlantirishning istiqbollari

Zebo Miroz ijodida o'xshatish va jonlantirish san'atining muvaffaqiyatli qo'llanilishi ushbu usullarning kelgusida ham o'zbek she'riyatida keng tarqalishiga zamin yaratadi. Yosh ijodkorlar uchun Zebo Mirozning ijodi badiiy ilhom va ijodiy o'rnak sifatida xizmat qiladi [4].

Ushbu usullarni o'rganish va yanada rivojlantirish uchun quyidagilar muhim:

1. **Adabiy tahlil.** Zebo Miroz she'riyatidagi o'xshatish va jonlantirishlarni ilmiy jihatdan tahlil qilish orqali yosh adiblarning badiiy mahoratini oshirish mumkin.

2. **Adabiy tajribalar.** Yosh shoirlarni bu usullarni o'z ijodlarida qo'llashga undash, ular uchun ijodiy mahorat darslari tashkil qilish.

3. **Tarjimalar va targ'ibot.** Zebo Miroz ijodini boshqa tillarga tarjima qilish va xalqaro miqyosda targ'ib qilish orqali o'zbek adabiyotining obro'si oshadi.

Xulosa. Zebo Miroz she'riyatida o'xshatish va jonlantirish vositalari ustalik bilan qo'llaniladi. Ushbu vositalar she'rlarga hayot bag'ishlaydi, ularni obrazli, emotsional va ma'no jihatidan boy qiladi. Shoir o'zining ijodi bilan zamonaviy o'zbek she'riyatining rivojiga sezilarli hissa qo'shmoqda va kelajak avlod shoirlari uchun ibratli namuna bo'lib xizmat qiladi. Uning she'rlari o'quvchilarga chuqur his-tuyg'ularni ulashadi, ularni o'ylantiradi va hayotning turli sirlarini ochib beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Zebo Miroz. "**She'riy to'plamlar**". Toshkent: Adabiyot nashriyoti, 2020.
2. Karimov, M. "**O'zbek she'riyatida obrazlilik**". Toshkent: Fan va texnologiyalar, 2018.
3. Saidova, N. "**Zamonaviy o'zbek poeziyasi**". Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021.
4. Nazarova, S. "**Adabiy tahlil va estetik qiyos**". Toshkent: Sharq nashriyoti, 2019.